

ČASOPIS LORM z.s.

DO TEKY

113

2022

ZIMA

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORKY • ZPRÁVY Z LORMU •
STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY • PŘÍSPĚVKY
ČTENÁŘŮ • PŘÍBĚH • PRÁVNÍ PORADNA • ZDRAVÍ
• INFORMACE • CENA HIERONYMA LORMA 2022 •
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA •
VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

6 • HLUCHOSLEPÍ SI NA LORMOLYMPIÁDĚ
ROZDĚLILI 27 MEDAILÍ!

21 • ANDĚLÉ MEZI LIDMI

25 • KVŮLI TAKOVÝM CHVILKÁM TO MÁ CENU

43 • OLGA, MŮJ SVĚT

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE – Vánoční kýč	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORKY	4
ZPRÁVY Z LORMU	
8. ročník Ceny Hieronyma Lorma už zná své vítěze.	5
Hluchoslepí si na Lormolympiádě rozdělili 27 medailí!	6
3v1 pohledem organizátorky aneb život je změna.	8
Okénko do Prahy	12
Okénko do Libereckého kraje	13
Okénko do Jihočeského kraje	14
STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY	
Taktilka	16
Vzpomínka (ne)sváteční	18
PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ	
3v1 v Kralupech	20
Stálo to za to	20
Vzkaz pražským Lormákům	21
Andělé mezi lidmi	21
Vánoční vzpomínání	23
Bude zima, bude mráz	24
PŘÍBĚH – Kvůli takovým chvilčkám to má cenu	25
PRÁVNÍ PORADNA	
Nová opatření pro zdravotně znevýhodněné	28
Žádost o příspěvek na bydlení se výrazně zjednodušila	29
ZDRAVÍ	
Transplantace rohovkového implantátu z prasečí kůže zachraňuje zrak	31
V Olomouci vyzkoušeli nový lék proti vzácnému nádoru oka	33
Změny v očkování	35
INFORMACE	
Hrdinky?!	37
Mobilní audio hra od Kikiriki Games	38
CENA HIERONYMA LORMA 2022	40
Štěstí / Dětský sen	
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH – Olga, můj svět	43
ZE SVĚTA	
Ve slovenském Zrakáči hrají nevidomí a slabozrací herci	44
Evropský kemp pro hluchoslepe	45
VZKAZY MOUDRÝCH	46
RECEPT – Sněhové kroužky	47

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Vánoční kýč

O adventu přišel první sníh
Na chvíličku
Jen tak pozlobit
Na chvíličku
Kostelům věže ozdobit
A hned zas pryč

Prý takový zimní kýč

Ale jděte!
Sváteční nádhera to byla
Nic míň, nic víc
Třpytivé bílo, ticho a krásno
V rádiu něžně serenáda zněla
O lásce, zrození, Vánocích

Aby bylo jasno

Vánoce, Ježíšek, hvězdy ve sněhu
Učit se pokoře, milovat něhu
Těšit se, radovat, být všichni spolu
Jakýpak je to prosím vás kýč?!
Co to třeba taky zkusit?

Stiskněte dlaně a nechodte pryč

SLOVO ŠÉFREDAKTORKY

Teď, v prosinci, už možná všude kolem nás leží sníh, ale já píšu zimní úvodník v říjnu, měsíci barev, které člověka berou za srdce, provokují k překonání lenosti a vyšlápnutí na nejvyšší kopce v okolí. A z nich se kochat, kochat se a zhluboka dýchat všechny ty vůně usínající přírody, nechat škádlivé sluníčko hladit tvář, plnými hrstmi nabírat tu nádheru do sebe jak savý papír, jak mořská houba. Překrásný je podzimní čas, přenádherná je naše země! Každým dnem přijde první mrazík, chlad začne neodbytně dotírat, deštík zahrádkáře dožírat, ještě není sklizeno, zazimováno, listy opadnou a jinozatka pokryje ještě nedávno pokosené trávníky. A je tady – zima. Advent. Vánoce. A také letos poslední číslo našich Doteků. Kdo rád příběhy a povídky čtenářů, počte si. Kdo raději něco zajímavého ze zdravotní tematiky, najde si. Kdo první sahá po sociálně právních novinkách, nalistuje si. Stejně tak si můžete vy, kteří jste tam byli, připomenout víkendovou mega akci 3v1, a co teprve vy, kteří jste tam tentokrát nebyli! Hluchoslepí nejen sportují a tvoří, píšou, ale i tančí. Nevidomí hrají divadlo, naši teréňáci otevírají nová Okénka, členové čerstvě zvolené Dozorčí rady vyprávějí svůj Příběh, vy čtete, posloucháte, zatímco venku lehounce sněží, purpura na plotně tiše a ochotně voní a my se radujeme. A bojíme. O sebe, své milované, o všechno, co máme rádi, co tvoří náš každodenní život, o svobodu, o tu naši přenádhernou zemi a společně prosíme, ať mír dál zůstává s touto krajinou, ať nám napořád šťastné a veselé Vánoce zůstanou!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

8. ročník Ceny Hieronyma Lorma už zná své vítěze

Tvůrčí osobnosti z řad hluchoslepých převzaly v pátek 30. září 2022 během slavnostního večera ceny za svoji uměleckou tvorbu. Vyhlášení výsledků 8. ročníku soutěže o Cenu Hieronyma Lorma proběhlo na konferenci LORM z.s. v Kralupech nad Vltavou. V literární soutěži se udělovaly hned dvě ceny – Cena odborné poroty a Cena veřejnosti. Hlavní Cenu odborné poroty za 1. místo v kategorii Poezie vyhrál František Hynek s básní Štěstí. V kategorii Próza udělila odborná porota 1. místo Martinu Hrtúsovi za literární dílo Dětský sen.

Cena veřejnosti byla udělena na základě hlasování, které probíhalo během celého měsíce srpna na webových stránkách www.lorm.cz. Největší počet elektronických hlasů od veřejnosti v kategorii Poezie získala báseň Truhlička vzpomínek, jejíž autorka Olga Pírková vyhrála 1. místo i v kategorii Próza s dílem Poslední pětiletka aneb radost a smutek, smích a pláč jdou životem dál spolu. Do elektronického hlasování se zapojilo 144 osob. Na konferenci jsme zpřístupnili všechny přihlášené básně a povídky, které si mohli návštěvníci přečíst ve zvětšeném černotisku a Braillově písmu. Výtvarná díla zde byla rovněž vystavena a právě samotní účastníci akce rozhodli hlasováním o vítězích výtvarné soutěže. Největší počet hlasů a Cenu veřejnosti získala již v literární soutěži oceněná Olga Pírková za dílo nazvané S pohádkou jde život dál.

Olga Pírková si tedy nakonec z Kralup odvezla 3 ceny z literární soutěže a 1 cenu z výtvarné soutěže. František Hynek vyhrál u odborné poroty i veřejnosti za svoji poezii a prózu celkem 4 ceny. Miloslav Koklar se svojí básní Počkejte uspěl u odborné poroty 2. místem, u veřejnosti 3. místem. Kateřina Rathúská si z Kralup odvezla celkem 2 ceny z literární a výtvarné soutěže. Dalšími oceněnými byly Dagmar Prošková a Božena Valenová, rozdáno bylo celkem 15 cen.

Soutěž nese jméno po Heinrichu Landesmannovi (9. 8. 1821 – 3. 12. 1902), hluchoslepém básníkovi, filosofovi a novináři, který z důvodu pronásledování rakousko-uherskými úřady přijal pseudonym Hieronymus Lorm. Pro vlastní potřebu si vytvořil komunikační systém – dotekovou abecedu, tzv. Lormovu abecedu, kterou dnes používají ke komunikaci hluchoslepí nejen u nás, ale také například v Německu, Belgii či Švýcarsku.

Cena Hieronyma Lorma byla pořádána už po osmé, první ročník se konal v roce 2006 při příležitosti 15. narozenin sdružení LORM. Projekt je realizován za pomoci Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. Na webových stránkách <https://www.lorm.cz/pro-hluchoslepe/nase-projekty/cena-hieronyma-lorma/> lze najít celkové výsledky soutěže i všechna vítězná literární díla. A vy, čtenáři Doteků, již od tohoto zimního čísla najdete v časopisu novou rubriku „Cena Hieronyma Lorma 2022“, ve které vám budeme postupně zveřejňovat všechna oceněná literární díla v kategorii Poezie a Próza.

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Hluchoslepí si na Lormolympiádě rozdělili 27 medailí!

V sobotu 1. října 2022 bojovali hluchoslepí sportovci o medaile na 8. ročníku Lormolympiády ve sportovním areálu TJ Sokol v Kralupech nad Vltavou. S ohledem na chladnější počasí se letos soutěžilo v tělocvičně celkem v 6 disciplínách. V běhu na 30 metrů, skoku z místa a hodu medicinbalem soutěžili ženy a muži odděleně. Překážkový běh s trasérem, dřepy a sedy-lehy byly disciplíny smíšené.

Mezi dvěma borci z Českých Budějovic proběhl napínavý souboj, ve kterém si čtyřiatřicetiletý Marek Müller vybojoval 4 zlaté medaile, zatímco jednadmdesátiletý Milan Koklar získal 3 stříbrné medaile. Do bojů o cenný

kov se zapojili i další sportovci. Karel Schmidt a Ladislav Čureja vyhráli každý 1 zlatou a 1 bronzovou medaili, Ivo Volf vybojoval 2 bronzové. Ženy se ve smíšených disciplínách dokázaly prosadit mezi muži na 2. a 3. místech. Božena Valenová z Prahy dosáhla svými výkony celkem na 2 zlaté, 1 stříbrnou a 1 bronzovou medaili, Olga Pírková z Líchov u Sedlčan vybojovala 3 stříbrné a 1 bronzovou medaili, Olga Sarköziová z Kladna si v hodu medicinbalem mezi ženami vybojovala zlatou medaili a bronzovou získala ve smíšené disciplíně sedy-lehy. Další medaile za své sportovní výkony dostaly Kateřina Rathúská, Ana Schveiner a Milena Košťálová. Celkem se v sobotu večer během slavnostního ceremoniálu rozdalo 27 medailí.

Lormolympiáda proběhla opět v krásné atmosféře, hluchoslepí se nechali fanoušky z řad ostatních sportovců, průvodců a tlumočnicků vyburcovat k vynikajícím sportovním výkonům. Máme velikou radost, že se nám daří naplňovat smysl celé soutěže, a to podporovat u hluchoslepých osob sportovního ducha, vzájemný respekt a přátelství. S medailí nebo bez, každý účastník se stal vítězem Lormolympiády!

Podmínky u jednotlivých soutěží byly přizpůsobeny hluchoslepým. Průvodci a traséri zajišťovali bezpečnost sportujících účastníků, veškeré dění měli přítomní komentované prostřednictvím mikrofonu a individuálně tlumočené do znakového a taktilního znakového jazyka a dalších komunikačních systémů, které používají osoby s hluchoslepotou.

Děkujeme paní Alici Hakenové z TJ Sokol Kralupy nad Vltavou za všechnu pomoc a spolupráci při pořádání Lormolympiády. Projekt je realizován za pomoci Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška.

Další informace k Lormolympiádě i předchozím ročníkům lze získat na webových stránkách <http://www.lorm.cz/pro-hluchoslepe/nase-projekty/lormolympiada/>.

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

3v1 pohledem organizátorky aneb život je změna

Obě výše uvedené tiskové zprávy i s výsledky 8. ročníku Ceny Hieronyma Lorma a Lormolympiády jsem rozeslala do médií a nechala zveřejnit na našich webových stránkách hned po akci v Kralupech v pondělí 3. října dopoledne. Jasně a stručné informace, z kterých se dozvíte vše podstatné. Čím však byla Lormolympiáda i Cena Hieronyma Lorma jiná oproti předchozím ročníkům? Jaké mimořádné situace jsme museli před akcí řešit? Proč jsem v den D = v den začátku akce byla vzhůru už od půl čtvrté od rána? Nechám vás zde znovu nahlédnout pod pokličku příprav s tím, že za ta léta bych mohla do kamene tesat organizátorskou mantru: Můžete mít vše perfektně naplánované, ale vždycky nastanou změny! A ty vás pokaždé otestují v improvizaci a schopnosti zvládat situace nenadálé. A že jich tentokrát bylo!

Obě soutěže se mnou od 1. ročníků připravuje Zdeňka Jelínková. I letošní osmé ročníky jsme spolu chystaly v podstatě rok dopředu, přípravy měly vyvrcholit akcí „3v1“ v Hotelu Sport v Kralupech od čtvrtka 29. září do neděle 2. října 2022. Vše bylo do detailu připraveno, průvodci-tlumočníci domluveni, medaile vyrobeny, ceny pro vítěze umělecké soutěže doručeny, diplomy vytištěny, domluven doprovodný program, muzikant na sobotní večer objednan, s kuchařem domluven jídelníček včetně 6 druhů různých diet, do hotelu zasláno několik verzí seznamu účastníků s rozpisem pokojů, jak se nám z důvodu nemocí postupně odhlašovali přihlášení klienti. Tohle všechno se děje a je více méně standardní při organizaci vícedenní akce, tedy nic neobvyklého.

Pak nám ale covid-19 doslova na poslední chvíli skolil hned 3 spolupracovníky z týmu. Ve středu 21. září podvečer mi volá jihočeská „terénka“ Jana Radová, která kromě role průvodkyně-tlumočnice měla být ve Volební komisi 13. Valné hromady LORMu. Jana se sice po pár dnech už cítí zdravá, ale test jí v úterý 27. 9. vychází pozitivní, takže zpátky do karantény. V neděli 25. 9. ráno mi do mobilu pípne zpráva od Zdeňky Jelínkové o začínající nemoci, která

se bohužel v následujících dnech rozjíždí. Zdeňka měla v Kralupech zastávat hned několik rolí: spoluorganizátorka celé akce, moderátorka při oceňování vítězů Ceny Hieronyma Lorma a čtení všech vítězných děl, spoluorganizátorka a hlavní mozek Lormolympiády (jak na místě postavit, seřadit a otestovat jednotlivé sportovní disciplíny a jak to celé příjemně, rychle a přitom v pohodové atmosféře odřídit, máme na to jen 3 a půl hodiny). A kromě toho všeho měla být Zdeňka předsedkyní 13. Valné hromady LORM z.s. Od neděle 25. září proto řeším se členy Výkonné rady nové složení volebních orgánů 13. Valné hromady, chybí nám na celou akci jeden průvodce za terénku Janu, naštěstí je ještě v rezervě stávající předseda Pavel Nepraš, uff. Vše ostatní přebírám já, roli moderátora Lormolympiády si má letos poprvé vyzkoušet „terěňák“ Václav Skalický, to zvládneme. V úterý 27. září odesílám do hotelu další verzi seznamů, tisknu aktualizované dokumenty, předseda Pavel Nepraš nakládá na Újezdě část potřebných věcí do auta, protože do služebního auta se nám určitě vše, včetně indukční smyčky, nástěnek na výstavu atd., nevejde. Ve středu 28. září o státním svátku připravuji na dálku s nemocnou Zdeňkou harmonogram Lormolympiády v tělocvičně a raději vše sepisuji podrobně: detailní pravidla jednotlivých disciplín a jejich pořadí v tělocvičně, vše, co má Zdeňka v hlavě a sype běžně z rukávu. Kdo z přítomných zdravých průvodců nám tam bude k dispozici jako trasér při bězích, kdo bude měřit, kdo bude hlavní rozhodčí místo Zdeny, Václav bude moderovat, já fotit a vše hlídat, zvládneme to. Dále se Zdeňkou a Evou Suralovou ladíme vyhlášení výsledků Ceny Hieronyma Lorma, Eva se s pečlivostí profesionála připravuje na tlumočení ve znakovém jazyce, se Zdenou vymýšlíme, kdo bude číst vítězná díla, volba padá na mne s Václavem. O půlnoci jdu spát s pocitem, že je vše připraveno a snad se už nic nezmění. Budíček nastavuji na šestou, jsem téměř zabalená, ráno už jen dobalit pár drobností, dojet na devátou do kanceláře, kolem půl jedenácté nás Václav společně se členkou a dobrovolnicí Magdalenou Radovnickou naloží i se všemi věcmi do služebního auta, abychom v hotelu byli i s přípravným týmem do 12. hodiny, další členka týmu Hanka Dvořáková má dojet do Kralup před polednem

vlakem. Plán je vše na místě nachystat a dojednat v hotelu i na sportovišti do příjezdu účastníků před večerí.

V noci ve 3:18 ráno mne vzbudí pípnutí zprávy od Václava Skalického, ve zprávě je pozitivní výsledek testu na covid-19 a velká omluva od Václava! No nedá se nic dělat, na řešení mi moc času nezbyvá! O půl čtvrté ráno si vařím ten den první kávu a procházím abecedně všechny kontakty v mobilu, které od sedmi do půl desáté začnu obvolávat. Potřebujeme minimálně 1 průvodce od čtvrtku do neděle a na sobotní dopoledne moderátora na Lormolympiádu. V mezidobí opět aktualizuji seznamy pro hotel a k jednotlivým akcím, nasedám do taxíku, v kanceláři jsem již před půl osmou. Už v taxíku začínám obvolávat všechny, o kterých vím, že když můžou, tak rádi pomůžou. Magda Radovnická mi přijíždí na pomoc s tiskem a kompletací všech nově aktualizovaných seznamů a podkladů. Karolíně Veselé, terence z Prahy, se nemohu od sedmé ráno dovolat (měla přijet do Kralup až kolem třetí odpoledne). Potřebuji, aby přijela do kanceláře do půl jedenácté a odvezla nás se všemi věcmi služebním autem místo Václava. Ověřuji si raději, kolik by stála cesta taxíkem, má to řešení. Naštěstí se mi Karolína kolem deváté ozývá, rychle se balí, venčí psa, bere taxíka a přijíždí na Újezd, kde mezitím s Magdou kompletujeme. Já v mezidobí obvolám několik průvodců-dobrovolníků, ale nikdo takhle na poslední chvíli nemůže, nedivím se. Tak holt budu do pátku večera i průvodcovat a v pátek večer se té role ujme členka a dobrovolnice Lenka Veverková, která může přijet až po práci. Ještě sehnat moderátora na sobotní Lormolympiádu! Obvolávám asi 5 lidí, naštěstí mi poslední z obvolaných, kamarád Josef Lejček, dává naději, ale musí si to ještě ověřit doma. Posílám mu z kanceláře detailní harmonogram a praktické informace a modlím se, ať to klapne... Ve 12:13 mi pípně v mobilu skvělá zpráva, s Pepou můžu počítat! Hurá, máme na Lormolympiádu moderátora, který navíc hraje skvěle na trubku a slíbí mi, že nám na zahájení a ukončení Lormolympiády zahraje slavnostní fanfáru!

Do Kralup se ve čtvrtek v poledne sjedeme s přípravným týmem, na moji prosbu přijíždí dřív i předseda, pouštíme se do přípravy výstavy k oběma soutěžím v konferenční místnosti, Karolína se během přípravy dozvídá, že se mnou bude

číst v pátek večer vítězná literární díla. Na podobné akci je s námi poprvé, navíc v roli průvodkyně-tlumočnice ve znakovém jazyce, v pátek dopoledne během Valné hromady má sama na starosti doprovodný program – arteterapii pro klienty-nečleny. Karolína má z toho přirozeně obavy, ale já vím, že to zvládne ☺! Předávám jí ve čtvrtek odpoledne vytištěná literární díla, rozdělujeme si, co budeme která číst, a prosím ji, aby si do pátku večera přečetla vítězná díla sama nahlas, ať se při čtení co nejméně zakoktává. S předsedou spěcháme na domluvenou schůzku s paní Hakenovou v tělocvičně TJ Sokol Kralupy a řešíme s ní vypůjčení potřebného náčiní. Jak postavíme překážkový běh, kde budou sportovci a fanoušci se svými průvodci-tlumočníky, tělocvična je poměrně krátká, musíme myslet především na bezpečnost všech přítomných při bězích s trasérem a hodů medicinbalem. A pak už do hotelu začínají přijíždět klienti se svými průvodci... Jak to celé nakonec dopadlo z pohledu hluchoslepých účastníků? To se dočtete v příspěvcích od čtenářů.

Já bych zde chtěla poděkovat všem, kteří se zapojili do přípravy a organizace akce. Většinu jsem již zmínila, proto už jen stručně a jmenovitě, mé obrovské a upřímné poděkování si zaslouží: Zdeňka Jelínková, Magdalena Radovnická, Lenka Sellnerová, Hanka Dvořáková, Karolína Veselá, Pavel Nepraš, Lenka Veverková, Eva Souralová, Jiřina Vlčková, David Berenreiter, Josef Lejček, Alice Hakenová. Poděkování patří i všem průvodcům-tlumočnickům z řad rodinných příslušníků a přátel hluchoslepých účastníků a také všem členům odborné poroty, kteří v létě hlasovali o vítězích literární soutěže. Kdo členy poroty byli? Martina Křížová, Eva Souralová, Jiří Langer, Marek Valiček, Noah Žyla. Děkuji Martinu Trčkovi za přípravu elektronického hlasování o Cenu veřejnosti na našich webovkách. Zkrátka bez podpory vás všech, výše jmenovaných, by taková trojakce nemohla proběhnout. Děkuji vám všem a jsem vděčná, že máme v LORMu tolik spřízněných duší, o které se mohu opřít a spolehnout se na ně v každé situaci. To je pro mne osobně tím největším vítězstvím!

Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.

Okénko do Prahy

Milí Lormáci,

zima je v plném proudu a já vzpomínám na babí léto, poslední hezké dny a také na naši akci 3v1, která proběhla v září. Od vás jsem slyšela mnoho krásných dojmů, a tak bych se s vámi chtěla podělit i o ty své. Byla to pro mě nejen první Lormolympiáda, ale dokonce i lormácká pobytová akce. Možná také znáte strach z neznáma, kterým já osobně často trpím, a musím se přiznat, že ani tato akce nebyla výjimkou a že ze začátku jsem se trochu obávala. Nevěděla jsem, jak vše bude probíhat a co čekat. Mé obavy se ale rozplynuly hned po příjezdu a naprosto vše předčilo má očekávání. Když jsem viděla v očích klientů to nadšení ze společné akce, opětovného shledání a akčnost během olympiády, věděla jsem, že to bude i pro mě nezapomenutelný víkend. Atmosféra mě jednoduše strhla natolik, že jsem se dokonce i já, velký odpůrce běhu, nechala přemluvit, abych se olympiády účastnila jako trasér. Běžela jsem sice jen 30 metrů, ale věřím, že s tím nadšením a energií, které všude kolem proudily, bych uběhla snad i ten kilometr. Celý víkend jsme pak zakončili předáním cen a tanečním večerem. A i přes neskutečné výkony během olympiády zbyla energie na tanec až do pozdních hodin. Když vše skončilo a já se ocitla opět doma, bylo mi smutno, jak rychle to uteklo. Ale utěšila mě myšlenka, že brzy nás zase nějaká taková akce čeká, a já se už teď těším.

*Karolína Veselá
terénní sociální pracovnice Praha*

Vážené čtenářky a čtenáři Doteků, milí Lormáci,

rád bych se s vámi v tomto článku podělil o zkušenosti a zážitky z mého prvního pobytu, na který jsem v rámci LORMu jel. V organizaci jsem již skoro tři roky, ale kvůli covidovým opatřením se můj první pobyt pořádal až tento rok v červnu.

Zprvu jsem pociťoval obavy a strach z neznáma. Nevěděl jsem, co mám od této akce očekávat, jak bude probíhat, jaká bude atmosféra a jakým způsobem vše zvládnou. Také jsem dostal za úkol připravit a vést rozcvičky a muzikoterapii, což mé napětí ještě umocnilo. Vše jsem si samozřejmě dopodrobna připravil, ale stále jsem si nebyl jist, jak vše zvládnou a zdali se můj výkon bude vám klientům líbit.

Po příjezdu do Ústí nad Orlicí a úvodních přípravách jsem se seznámil s klientkou, které jsem po zbytek pobytu dělal průvodce. Společně jsme prošli pokoj, obhlédli důležitá místa a okolí zařízení a celkově se seznámili s prostředím nadcházející akce. Vše šlo zatím pěkně a hladce.

Následující den ráno přišla první výzva. Tou byla má první rozcvička na pobytu. Do poslední chvíle jsem byl nervózní, ale když jsem vešel na trávník a uviděl natěšené a dobře naladěné tváře, stres ze mě alespoň částečně odpadl. Pustili jsme se společně do protahování, kroužení, kmitání a vůbec celkového rozhýbávání těla. Čas na cvičení rychle utekl a již nás očekávala snídaně. A já jsem si oddechl, jelikož první výzvu jsem měl úspěšně za sebou.

Následující dny byly pro mě rozcvičky čím dál snazší a méně stresové, protože jsem věděl, co mohu očekávat, a také, že se na cvičení těšíte a že vám pomáhá, abyste dobře zvládli celý následující den. Postupně jsem vymýšlel a přidával nové cviky a celé rozhýbávání se zrychlovalo a zrychlovalo. Velmi se mi líbilo, jak jste byli do cvičení nadšení a s jakou vervou jste se snažili cviky vykonávat.

Druhou a možná ještě těžší výzvou byla pro mě příprava a vedení muzikoterapie. Vůbec jsem nevěděl, jakým způsobem budete na připravené aktivity reagovat, jestli

se vám budou líbit a zdali se nebudete nudit. Trochu mě uklidnila rada a povzbuzení od paní ředitelky a kolegyně. No a pak to vypuklo. Nejdříve jsme se rozhýbávali cvičením v kruhu. Na různé slabiky jsme společně předváděli rozličné cviky. Byl jsem překvapen, jak moc se vám daná aktivita líbila a že jste ji chtěli i později na pobytu opakovat. Velmi mě to potěšilo. V rámci muzikoterapie jsme měli ještě další aktivity s perkusními nástroji a pracovali jsme s rytmem. Na závěr první části proběhla krátká reprodukováná meditace, průchod tělem. S klienty, kteří vůbec neslyší, jsme šli ven na zahradu. Po přestávce proběhlo představování nástrojů z různých končin světa. Byl jsem velmi rád, když jsem viděl, jak moc vás nástroje zajímají. Celkově jsem měl z muzikoterapie velmi dobrý pocit a z nadšených ohlasů jsem cítil, že se líbila i vám klientům.

Na závěr Okénka bych chtěl říci, že pobyt byl pro mě velice zajímavou a přínosnou zkušeností. Velmi mě těší, že jsem mohl poznat další klienty, hezké prostředí a vyzkoušet si nové aktivity. Také jsem velmi rád, že na mě z celé akce dýchala přátelská, klidná a uvolněná atmosféra. Moc se těším na další pobyt a na vás všechny.

*Václav Skalický
terénní sociální pracovník Liberec a Praha*

Okénko do Jihočeského kraje

Milí Lormáci,

Léto končí a ve chvíli, kdy vám píšu tento článek, máme za sebou první podzimní dny letošního roku. Venku je sotva deset stupňů a chvilkami prší. Léto nějak rychle skončilo. Chtěla bych ho přivolat zpět, alespoň ve vzpomínkách, a tak dnešní Okénko bude o letních klubech.

V měsíci srpnu jsme společně navštívili Muzeum fotografie a moderních obrazových médií v Jindřichově Hradci. Zde v letních měsících probíhala výstava „Afrika v srdci“.

Bylo to vlastně několik výstav dohromady, které spojovala právě láska k Africe. Vystavené zde byly dřevěné plastiky a další originální africké umění Jana Bretta, zakladatele centra Original Afrika, fotografie africké přírody a zvířat v divočině Václava Šilhy, které byly oceněny na soutěži Czech Press Photo. Dále fotografie ze sbírek Nadace Josefa a Zdeny Vágnerových, mapující osm afrických výprav Josefa Vágnera v letech 1967 až 1976, dále obrazy z africké divočiny i domorodých obyvatel od malířky Radu Tesaro (vl. jm. Radka Tesařová), které vznikly na základě jejího dlouhodobého pobytu v Zambii, a mnohé další. Je to opravdu rozmanitá výstava, a tak jsem o pomoc zorientovat se v ní požádala člověka, který stál u zrodu celé výstavy. Je to Ing. Oldřich Máca, který nás provedl svou jedinečnou sbírkou afrických masek a dalších předmětů. Vyprávěl nám o svých cestách do Afriky, o tom, jak tam lidé žijí. Jeho vyprávění bylo fascinující, láska k Africe z něho úplně sálá. Také nám ukázal a nechal „ohmatat“ kamenné plastiky představující stylizované obličejy či postavy, které byly vytesány domorodými sochaři z komunity Tengenenge v Zimbabwe z jednoho kusu kamene hadce. Do České republiky je dováží Ondřej Homolka a vy si je můžete koupit a tím sochaře v Africe podpořit.

Na začátku září jsme zavítali do zahrady. Věděli jste, že uprostřed Jindřichova Hradce se skrývá zahrada? Jmenuje se Krafferova zahrada a je to „místo, kterým kráčela historie“. Nejdříve tu byla barokní zahrada, zřízená pro hraběnkou Isabellu Černínovou v roce 1758, následně prvorepublikové Krafferovo zahradnictví – po něm nese zahrada dodnes jméno. V 80. letech minulého století byl vybydlený areál opuštěn a chátral. V roce 2003 získali zahradnictví do pronájmu Martin Charvát a Radovan Hájek, kteří zde vybudovali trvalkovou školku. Když ji roku 2020 opustili, město zde chtělo vybudovat parkoviště. O obnovu zahrady se snaží spolek Krafferova zahrada z.s. Jak se jim to daří, se nám snažila ukázat paní Michaela Zudová. Dozvěděli jsme se něco málo o historii, povídala nám o jejich plánech. Chtějí, aby velká část zahrady zůstala ukázkovou zahradou, ale také pěstují květiny k řezu a je zde i malé květinářství, cvičí se zde jóga a pořádají další akce pro veřejnost. Všichni spo-

lečně jsme procházeli zahradou, mohli jsme se „hmatově i chuťově“ seznámit s bylinkami i jedlými květinami.

Oba kluby jsme zakončili v kavárně, kde jsme si povídali o tom, co koho nejvíce zaujalo, a také jsme společně přemýšleli, co budeme dělat na dalších klubových setkáních. A já se těším, až vám všem o našich společných zážitcích opět napíšu!

Jana Radová

terénní sociální pracovnice Jindřichův Hradec

STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY

Taktilka

Poslední srpnový týden roku 2004 se v Radešíně, maličké obci v okrese Žďár nad Sázavou, uskutečnila pro LORM, klienty, zaměstnance, spolupracovníky a příznivce mimořádně významná událost – konal se zde první pobyt zaměřený na výuku taktilního znakového jazyka. Pojdme se podívat, jak ho krátce poté v Dotecích zaznamenala „žákyně“ Váša Turková: „...Dopoledne probíhala výuka nových znaků pod vedením PhDr. Suralové a odpoledne jsme se pokoušeli komunikovat mezi sebou. Postupně jsme vnímali, jak se boří bariéry mezi námi. Mezi lidmi, kteří dosud komunikují mluvenou řečí, a lidmi, kteří jen znakují. Ve čtvrtek jsme náš pobyt zpestřili výletem do Nového Města na Moravě. Tady jsme získali i nové náměty pro naše rozhovory v taktilním znakovém jazyce. Čím více se blížil konec pobytu, tím více jsme měli pocit, že jsme schopni se mezi sebou dorozumět (i když s obtížemi), ale i z toho malého úspěchu jsme měli velkou radost. Myslím, že tento týden se opravdu povedl. Kouzlo celému pobytu dodávala i paní Zdena Jelínková, vedoucí pobytu, se svým osobitým moderováním a ranními

rozcvičkami...“ (Díky, Váší ☺). Aby se týden povedl, předcházela příprava z gruntu pojatá, mnohostranná, dlouhodobá, hloubková a pro nás, kteří jsme tehdy s taktilkou začínali, velmi náročná. I tak jsme byli před svými žáky pouhý krůček vepředu a běda, přeběda, když chtěli vědět něco, co se obsahově vymykalo denní náplni znaků, v tu ránu jsme na tom byli stejně. To se samozřejmě týkalo pouze nás, tehdejšího pracovního týmu organizace, zatímco tým studentů docentky Evy byl ve znakovém jazyce jako doma. Já v roli vedoucí celého pobytu jsem zahájila naši týdenní spolupráci se stávajícími i budoucími akademiky příkladně – hned po příjezdu, během udílení základních informací, jsem je všechny sprdla, ať nekvákají a neruší, že teď mluvím já ke klientům, a aby mě mohli slyšet a rozumět, budou oni mlčet. Rázem moje obliba u studentů vystřelila k nebesům. Hřímala jsem před hotelem instrukce hlasem přesilným (kam se hrabe megafon) a ještě stačila probodávat pohledem každého, kdo si dovolil být jen špitnout. Naštěstí jsme se s Evou během předcházejících příprav už znaly natolik, aby svůj otřesený a vyděšený tým později uklidnila a přesvědčila, že jako dozorkyně řetězových komand působím jen na první (možná druhý) dojem a že si na mě zvyknou. Zvykli. A týden plný práce mohl začít. Rozcvička, snídaně, výuka, odpočinek, výuka, oběd, odpočinek, výuka, aktivní oddech (procházka), večeře, večerní program, druhý den obdoba, pak třetí a čtvrtý... Učit, průvodcovat, organizovat, zařizovat, řešit sem tam nějaký ten problémek a ještě lépe mu předcházet, flexibilně měnit program dle stávající situace, počasí, prostředí, no řeknu vám, bylo toho dost, s ubývajícími dny nám přiměřeně ubývala energie, pomalu ubývalo síl, přibývala únava. Určitě jste něco podobného někde někdy zažili všichni, na obzoru je zlomový okamžik, a dáte-li mu možnost vyhrát, prohraje. Ne tak my! Nedali jsme skomírání šanci a pěkně společně, bok po boku, jsme milému prstíkem hrozícímu vyčerpání vyprášili kožich – trochu pohopsat, trochu pozpívat, trochu posrandovat, zasmát se a hlavně nedělat z komára vola (pardon, velblouda), však co tě nezabije, to tě posílí, tak už dobrý a jedeme dál! Summa summarum? Máš pravdu, Váší, tento týden se opravdu povedl. A nás účastníky naučil nejen základům taktilního

znakového jazyka, ale především jen tak hned nevzdávat, co nám nejde napoprvé, zabojuvat s únavou, někdy i leností, podpořit druhé a nekritizovat rozdílnosti, semknout se, vytrvat a vyhrát! A věřte, vy, co jste tam nebyli, stálo to za to 😊.

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

Vzpomínka (ne)sváteční

Byly jsme tři sestry, stejně jako ty Čechovovy. Dětství jsme prožívaly na dědině druhé poloviny padesátých let, z pohledu století krátce po druhé světové válce. Skoro nic nebylo a co bylo, nám stačilo. Z jednoho prostého důvodu – nic lepšího jsme neznaly.

Dnes popisují tato léta někteří mladí spisovatelé z mého pohledu pomalu jako středověk, ale podle mých vzpomínek jsme byly spokojené a šťastné děti. Chudáci rodiče pro to dělali, co bylo v jejich silách, často i vysoce nad, jenže děti jsou všechny stejné – malí sobeckové, plně zaujatí svými obřími dětskými starostmi, kdepak ještě myslet na ty rodičovské. Moje o pár let starší sestry by mi dřív možná malinko odporovaly, dřív, na stará kolena vidíme čas malin nezralých stejně, svorně a idylicky.

Jako správný zimní člověk jsem zbožňovala Vánoce, vlastně celý prosinec, aniž bych tenkrát rozuměla slovu advent, to až mnohem později. V té době nám předkládali namísto pochopení významu čtyř adventních svíček nepochopenou veršovánku Slibuji zde přede všemi jako Jiskra jasná...

Jiskry jsem milovala, létaly při každém otevření kamnových dvířek do kuchyně, kde jedině se tenkrát topilo, dopadaly na ochranný plech strčený pod sporákem a v tom okamžiku se měnily v saze, které jsme následně při permanentních šarvátkách rozšmajdávaly po celé podlaze. Božíčku, jak bylo to štědrovečerní čekání dlouhé a přitom krásné! Bloumala jsem kolem dokola, od ničeho k ničemu,

a On nešel a nešel... V té době jsme měly se sestrami, jistě natajno, jak jsme si naivně myslely, už napůl oškubaný stromeček. Jeho větve, odlehčené od stříbrných a někdy i zlatých čokoládových kolekcí, namísto vodorovné polohy trčely ke stropu jak vidle v hnoji (přirovnání nejstarší z nás, asi už v té době měla možnost praktického srovnání). Ta vůně! To svátečno! Teď ještě hup i s papučemi do galoší, vklouznout do kabátu zděděného jako vše po nejstarší a starší sestře, na hlavu doma pletenou hučku ze zbytků klubíček a jdeme pěkně všichni pospolu pár kroků na svíčkami zářící hřbitov, taky zapálit, povzpomínat... A než konečně (!) přijde Ježíšek, bude v běžně nepoužívaném obýváku s ožraným stromečkem krásně teploučko, tatínek výjimečně zatopil v piliňácích, a určitě, určitě (!) tam bude vysněný dárek.

Bum, prásk, šleh! Co to bylo? Maminka zděšeně křičí a meteme zpátky k svátečně nazdobenému a vygruntovanému domu. Tatínek převzal od hysterické maminky velení a vlítl do obývacího pokoje jako první, zřejmě věděl proč, leč pozdě, dílo zkázy bylo napácháno – vyšlo najevo, že si před odchodem dal na zapálená pilinová kamínka rozehrát zmrzlý krém na boty, aby si na zítřejší svátek mohl řádně botky nagrémovat, a zapomněl ho sundat. Naštěstí hořelo jen mírně, k uhašení stačily staré deky, ani kropit nebylo nutno, ovšem teplíčko vyvanulo oknem a k tomu smradu jak v Cařihradu.

Mě osobně nejvíc mrzelo, že jsem čokoládky neotrhala všechny, teď už byly žárem vykapané ze staniolků dokonce i hnusné fondány, které tam mimochodem zbyly jako jediné. Můj vymodlený dárek, červené „kozačky“ (název toho umělohmotného materiálu, z něhož byly vyrobeny, už si nepamatuji), stejně jako i ty ostatní pro ostatní, zůstaly nepoškozené a já byla přešťastná, obula jsem se do nich, lehla si na kuchyňský gauč, sledovala a poslouchala své milované a až do usnutí, fondán nefondán, ocucávala čokoládové přípečky z omatlaných papírků.

Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků

PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ

3v1 v Kralupech

Zdravím čtenáře Doteků a všechny příznivce LORMu – Společnosti pro hluchoslepé! Ve dnech 29. září až 2. října 2022 proběhla v Kralupech velká lormácká akce pod názvem 3v1. Obsahovala Cenu Hieronyma Lorma, Valnou hromadu a Lormolympiádu, na které se již tradičně bojovalo o medaile. Valná hromada proběhla v poklidu a nedošlo k výrazným změnám vyjma nově zvolených členů Dozorčí rady. Zato vítězná díla v umělecké soutěži pohnula srdíčkem i myslí všech přítomných včetně mě. Petra s Karolínou povídky a básně krásně přečetly, navíc Petra celou mimořádně vydařenou akci 3v1 moderovala, organizovala, vedla a dohlížela, bylo toho opravdu hodně a budme upřímně rádi, že ji máme! Sportovní soutěž měla úžasnou atmosféru a byla letos vzhledem k počasí v tělocvičně. Všichni chtěli medaile, a tak bojovali ze všech sil, padaly rekordy a ženy tentokrát podaly lepší výkony než muži. Děkuji vedení a kolektivu LORMu a všem ostatním, kteří pomáhali. Laťka byla nastavena vysoko, ceny a medaile potěšily nejen vítěze, ale všechny, kteří sportujícím fandili. Ještě jednou velké, velké poděkování!

Miloslav Koklar

Stálo to za to

A je to tu opět. Naše známé umělecké a sportovní zápolení. Šla jsem do toho s tím, že ze sebe vyždímám maximum. Podařilo se mi to jen částečně. Umělecká část skoro na sto procent. Hned jak vyběhlo téma, jsem vybírala ze svých sbírek vhodnou báseň. Horší to bylo s článkem. Nakonec jsem si řekla: „Potřebuji v sobě uzavřít jednu etapu života a začít znova.“ Někteří z vás si se mnou poplakali (za to se omlouvám, ale mně to pomohlo). Uvolnila jsem se. No a co se týče sportu, tam to nešlo podle předpokladů. Nejprve mě na měsíc a půl zbortil covid, poté jsem doháněla

zahrádku a nakonec konečně přišel zedník, který sliboval celé prázdniny, v září. Takže příprava nula. Sice jsem ždí-mala, co to dalo, ale podepsalo se to na druhý den (neděle). Schody a toaleta mi dělaly problémy. Ale věděla jsem příčinu. Byla jsem v klidu. No a závěrečný večírek? Jako nikdy ve svém životě jsem upustila páru a jsem si toho plně vědoma, že jsem řádila a bez zábran pařila i v mém věku. Jsem přeci mladá, ne? Ha ha ha. Užila jsem si to a moc se mi to líbilo.

Olga Pírková

Vzkaz pražským Lormákům

Když jsem byla malá holka, byla jsem čistokrevná Pražka. Otec mě vodil na procházky a výlety, navštěvovali jsme různé kouty v Praze i okolí. Některá místa i několikrát dokola. Argumentoval tím, že zaprvé každé místo má svou přírodní krásu, ale i historii, zadruhé každý rok či období je nějakým způsobem jiné. Měl ve všem pravdu. Závidím Budějovičákům jejich časté kluby. Je mi líto Moraváků, nemají zatím terénku. A co my v Praze? Tolik možností a příležitostí a k tomu skvělou terénku! Bojíte se nemocí a covidu? Uvažte, chodí za vámi návštěvy – příbuzní, známí, obstaráváte si nákupy domů... Zchoulostivíte a nemoc si vás tuplem najde. Nebudte z cukru. Další problém je lenost a pohodlí. To už začínáme hnit od základu, už jsme se nesešli poněkolkáté. Mrzí mě to.

Olga Pírková

Andělé mezi lidmi

Jestliže člověk zvládá běžné každodenní problémy, zdá se mu to normální. Nestěžuje si ani nechválí. I drobnou pomoc od ostatních lidí považuje také za normální lidské chování. Pomoci jinému člověku z jeho nesnází je naprositou samozřejmostí, je to dokonce zakódováno v genech

člověka. Je to jedna z mnoha dalších charakteristik, kterou se člověk odlišuje od ostatních živých tvorů. Každý jedinec je jedinečnou a neopakovatelnou bytostí, proto se nutně nějak odlišuje od jiného člověka. Teprve tyto rozdílnosti nám umožňují porovnávat a hodnotit. Rozdíly mezi jednotlivými lidmi mohou být někdy až neuvěřitelně velké, až propastné. A můžeme chválit, můžeme si také stěžovat.

Mohl bych zde uvádět mnoho příkladů lidského chování, dobrého i špatného, a to z vlastní zkušenosti. Tak jenom namátkou: potřeboval jsem zjistit, kdy mi jede nejbližší vlak domů. Ujala se mne jedna dívenka školního věku. Na nádraží našla informace, zavedla mne až k okénku. Ale ta paní za okénkem mi tu informaci nedá, protože jsem si kdesi u dveří nevytiskl jakýsi lísteček s mým požadavkem. Marné bylo vysvětlování, že jsem slepý, tak si ten lísteček vytisknout nemohu. Kdy mi jede vlak, to jsem se nedověděl. Ale před tou ochotnou dívenkou mi bylo docela trapně. Ale teď trochu lepší příklad: při vstupu do kanceláře jakéhosi úřadu mne ta úřednice zastavila, že židli na kolečkách vymění za židli pevnou. Všimla si totiž, že mám červenobílou hluchoslepeckou hůl a že ujíždějící židle by pro mne nebyla příliš vhodná. Hle, jaký to propastný rozdíl mezi jednotlivci živočišného druhu *Homo sapiens sapiens*!

Řekl bych, že těch dobrých lidí je v lidské společnosti převážná většina, ale ty špatné zkušenosti si člověk více pamatuje. Shodou celé řady velice nepříznivých okolností jsem se dostal do takřka neřešitelné situace. Zachránila mne moje vnučka Dáša. A věnovala mi takřka celý rok svého života. Všechno zařídila a vyřešila. Díky ní jsem se ocitnul tady v Kutné Hoře. Zařídila mi každodenní péči od pečovatelek společnosti DIGNO. Takže jsem opečováván samými anděly. Říkávám, že jsou to andělé z nebe mi poslaní. Je až neuvěřitelné, že po mých mnohých špatných zkušenostech z dřívějška se mi dostalo takovéto pomoci a péče. Tak alespoň dvě jména: vedoucí spolku DIGNO paní Ivanka Doušová a pečovatelka paní Diana Soukupová. Kdybych tady o nich nenapsal, kutnohoráci by o nich možná ani nevěděli, protože ony vypadají jako ostatní lidé, protože nemají křídla, tak jak jsou andělé zobrazováni na obrazech a obrázcích.

Ale abych nezapomněl se zmínit o mnoha dalších lidech a institucích, které mi pomohly, pomáhaly a pomáhají. Je to Městský úřad Kutná Hora, Společnost pro hluchoslepé LORM Praha, jejich terénní pracovnice, zejména paní Karolína, předtím paní Veronika, a další lidé i spolky a instituce. Také musím zmínit alespoň mé bývalé spolužáky, přátele, známé a moje sousedy ze Žďáru nad Sázavou, kteří mne sem do Kutné Hory přijeli dokonce navštívit. Také musím zmínit mého spolužáka z Jihlavy Juru (Jiřího), který mi velice pomohl, když jsem byl ve veliké finanční tísní, nemalou finanční částkou. A mohl bych zde jmenovat další a další. Svět není tak beznadějně špatný, jak by se mohlo zdát. Ušlechtilé lidství stále existuje a v Kutné Hoře je úžasná společnost DIGNO. Už samotný název této společnosti hodně napoví. DIGNO znamená DŮSTOJNOST.

František Hynek

Vánoční vzpomínání

Tiše a lehounce jak vánek horský
přichází vánoční čas ve vzpomínkách
dětí
kouzelný, milý a hezký!
Papírovými řetízky jsme stromek strojily
a na dárečky pod ním se těšily.
Nebývalo jich moc, válka a bída byla,
ale pohádková knížka
nikdy nechyběla.
Se zatajeným dechem jsme sledovaly,
jak hrdinové vysvobodili princeznu králi,
a ten mu ji za odměnu dal.
I obyčejný chasník Honza
panoval.
Pohádková knížka s obrázky pana Lady,
ta bývala kamarádkou dětem všady.
A nejen ty pohádky,
i jiné knížky byly,

které obrázky Mikoláše Alše vyzdobily.
Když Staré pověsti české jsme četly,
jak je krásné číst knihy
jsme si řekly.
Kniha nás dětstvím provázela,
vždy ochotně pohádky i děj nabízela.
Stačilo ji vyhledat a číst
a ten kouzelný čas Vánoc
v srdci mít.

Pavla Sykáčková

Bude zima, bude mráz...

Ale té zimě předchází podzim, kdy příroda nám nabízí celoroční úrodu. Vyrůstala jsem na vesnici, většinou u babičky a dědy. Měli malé hospodářství. Moje babička výborně vařila i z mála a měla radost, když nám chutnalo. Starala se o hospodářství, zahradničila, byla slušnou houbařkou, vyznala se v léčivých bylinách a jejich použití při běžných neduzích. Vařila z toho, čeho bylo v obdobích roku nejvíce. Skromně a chutně. Neměla lednici ani mrazák, jen sklep a spižírnu. Dodnes v duchu vidím, co v tom špajzu babička měla, a cítím tu zvláštní vůni! Měla tam svazky cibule, česneku, plno sušeného ovoce, zavařené ovoce i zeleninu. Ze základních surovin mouku, uzené maso, sádlo, přepuštěné máslo a nechyběl soudek kysaného zelí. Ve sklepě byly brambory a zelenina, vše při ruce. Babička vstávala časně. Zatopila, uvařila meltu nebo šípkový čaj a spěchala obsloužit dobytek a drůbež. Teplá voda byla ve velkém hrnci na kamnech a vybavení kuchyně bylo pouze základní: pekáče, mísy, hrnce, měchačky, kvedlačky, nože. Žádné mechanické přístroje, ale mlýnky na mák, kávu a maso babička měla. Pekla v peci žitný chléb a nám dětem malé bochánky, peciválky. Z cukrové řepy vařila syrob, který chutnal jako med a s upečenými vdolky výborně. Také jsme se radovaly my děti, když babička připravila máselnici, do které nalila smetanu, a točením vzniklo máslo. A pochoutka byla, když babička pekla škvarkové placky, koláče a buchty nebo když pekla lívance. Babiččina bramboračka s houbami neměla

chybu! Z Vánoc nejvíce vzpomínám na babiččinu vánočku a kroupového kubu s houbami a česnekem. Když jsem recitovala od Karla Jaromíra Erbena Štědrý den, bylo mi záhadou, že by kohout zobal česnek a slepice hrách: „kohoutovi česneku, hrachu jeho družce“. A nevěděla jsem, že štedrovka je vánočka. To jsou moje dětské vzpomínky, které se vracejí s příchodem zimy...

Pavla Sykáčková

PŘÍBĚH

Kvůli takovým chvilčkám to má cenu

Když jsme se s Petrou, naší paní ředitelkou, rozhodly oslovit k rozhovoru do zimních Doteků Ing. Bohumilu Frydrychovou (mezi námi zvanou Bohunka Volfová), netušila jsem, že vám ve finále namísto dialogu předložím monolog ve formě Příběhu. Až přečtete, pochopíte... Po celých 20 let pro mě byla jistotou její maminka Maruška, spolehlivá, skromná, nenápadná, vtipná, vždycky nápomocná, decentní, optimistická a vstřícná, zkrátka jedinečná. A Bohunka? Spolehlivá, skromná, nenápadná, vtipná, vždycky nápomocná, decentní, optimistická a vstřícná, zkrátka jedinečná. Ne, vážení čtenáři, já se nepřepsala, to se jen opakuje historie, kterou lze lidově, výstižně a lapidárně vystihnout slovy „jaká matka, taká Katka“, což u zmíněných obou Lormaček platí stonásobně. A mě hřeje u srdíčka, že byla v rodině Volfů předána štafeta nejen ku prospěchu osobnímu, ale i ku prospěchu naší organizace.

Drazí Lormáci,

obrátila se na mě Zdenka Jelínková s prosbou, zda bychom spolu mohly udělat rozhovor do zimních Doteků – abych se vám, kteří jste mě zvolili do Dozorčí rady LORM z.s., trochu blíže představila, samozřejmě i vám všem ostatním. Především děkuji moc za vaše hlasy, potěšila mě

vaše důvěra, byť osobně s LORMem spolupracuji poměrně krátce, několik posledních let, ale v našem rodinném kruhu se usídlil před dávnými, dávnými roky. Je to zásluhou iniciativy rodičů a bratra Ivoše, který je dlouholetým členem-klientem. Zdena mi jako přípravu poslala takové okruhy otázek a já, jak mám ve zvyku, jsem se do nich hned pustila: Vyrůstali jsme s bratrem ve vesnické části Bohumína, v rodinném dvougeneračním domě, který postavili těsně před válkou rodiče mého tatínka. Vybrali zajímavý kout, který doceňuji až po létech. Jeden z největších bonusů je výhled, který vytěsňuje skutečnost, že máme zahradu dost ve svahu, otočenou směrem na severovýchod a rovnou plochu na postavení bazénu nebo stanu jen těžko najdeme. Do tří světových stran se nám z horního patra bytu rozevírá obzor přes ostravskou kotlinu ke Klimkovicím, směrem na Hlučín, Opavsko a v dálce se dají tušit zvedající se Jeseníky až po polskou rovinu kolem řeky Odry. Zelené hrboly lesíků a lesních porostů, přerušované poli a políčky či shluky obydlí, rybníky, kde v každém denním i ročním období hrají stále nové barvy přírody a měnící se krajiny. Tyto pohledy uklidňují a regenerují mysl, na což postupně přicházejí všichni moji blízcí, a podvědomě je vyhledáváme. Jak jsem zmínila, zahradu máme v kopci, což dost znesnadňuje pohyb a údržbu, a z důvodu natočení k severu by bylo obtížné si tam vybudovat vinici. Tak zahrada plní stále svůj původní účel ovocného sadu, kde se najdou i hrušně pamatující snad stavbu domu, samozřejmě pravidelně je třeba stromy prořezávat i obměňovat. Má to i své plus, parné letní dny se mnohem příjemněji snášejí pod korunami stromů. V zimě jako děti jsme s bratrem sjížděly na lavóru nebo igelitu kopec mezi stromy, pravda, někdy brždění o plot pod zahradou bylo bolestivější, ale to neodradilo ani nás, ani později mé syny, když byli v dětských letech. Teď už podobně rádí i vnučky, když, stejně jako my všichni před nimi, vyhledávají ta nejprudší místa. Další z mých srdečných míst jsou od útlého dětství Beskydy. Spousta krásných vzpomínek a zážitků! Jezdívati jsme k tetě, mamčině sestře, na jejich víkendové obydlí. Co borůvek a hřibů jsme za ta léta v lesích posbírali, i krávy jsme jako děti se sestřenicí a bratrancem chodili vyhánět na pastvu.

Kolik modřin a dřžkopádů bylo na sjezdovce, kde jsem se učila lyžovat, by těžko někdo spočítal. Pohled do dále na panorama Malé i Velké Fatry, na to se nedá zapomenout... Taky ráda vzpomínám na dědečka z tatínkovy strany, hlídával mě o večerech, když rodiče jeli do Ostravy za kulturou, kterou milovali. Povídali jsme si, vyprávěl mi, a když byl čas spát, pustil mi rádio, abych se nebála tajuplných zvuků ve tmě a klidně usnula. Nebo čas prožitý s babičkou z mamčiny strany – procházky po Porubě, kde v té době bydlela, hrály jsme žolíky nebo canastu. Když přijela k nám na domeček, vždycky přinesla nějakou sladkost a kostičky pro pejska. Doteď ji vidím sedávat v křesle ve spodním bytě rodičů, kde s námi poslední léta bydlela. Při psaní těchto řádků se mi vyjevují stále nové a nové vzpomínky z dětství, úsměvné i méně úsměvné, i lumpačiny, někdy završené řádným a důrazným pokáráním, to samozřejmě patří k dětství a dospívání. Jak to tak chodí, dětství uteklo, začalo být víc povinností, střední školu vystřídala vysoká škola strojní v Ostravě-Porubě, manželství, narození dvou synů a stěhování na pět let do vesničky v západních Čechách nedaleko Sokolova, do rodiště mého manžela. Zpět návrat do mého rodného hnízda, práce v Ostravě, v té době jsem víc dělala ve stavebnictví a interiérové realizace, dokud mě zase vítr neodnesl zpět do bohumínskému závodu na výrobu železničních dvojkolí, kde už jsem jako studentka měla praktickou výuku v pomocných provozech. Teď sama kreslím nové a nové tvary kol a dvojkolí pro tramvaje, metro a hlavně železniční vozy a pohonné jednotky pro dráhy celého světa. Z mých malých kloučků se stali dospělí muži, oba také vystudovali vysokou školu a rozlétli se do svých světů – mladší bydlí ve svém bytě v Bohumíně a pracuje v Českém Těšíně, starší s manželkou a dvěma krásnými malými dcerkami je už pár let v Praze. Tím se uzavřela další etapa, všem nám přibylo pár křížků a vrásek. Nastal čas převzít některé aktivity rodičů. Na scénu se dostává Ivo, jeho radost z poznávání, cestování, setkávání se s přáteli, a tím pádem LORM. Přece mu neodepřu tu spokojenost a nadšení, které má z každého pobytu a výletu! Když jsem ho na Lormolympiádě pozorovala, jak nadšeně se pouští do každé disciplíny, věděla jsem, že kvůli

takovým chvilčkám to má cenu. Zjišťuji, že i pro mě to má velkou přidanou hodnotu. Vidět na pobytech Lormáky, vnímat jejich radosti, nadšení a zápal je k nezaplacení, dodává mi to sílu a přesvědčení, že svět umí být krásný. Když sami chceme, umíme přijmout všechny jeho barvy. Stěžovat si a ubíjet se černými chmurami umí každý z nás, ale za kapkami slz vidět duhu je nádherná věc! A to je to, co obdivuji na usmívajících se tvářích, byť tu duhu vidí jen ve svých srdcích a ptáčky slyší zpívat ve své mysli.

Děkuji, Bohunko, za moc milé povídání a těším se s tebou, s vámi na další krásné příští!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

PRÁVNÍ PORADNA

Nová opatření pro zdravotně znevýhodněné

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) připravuje balíček opatření, která mají zlepšit finanční situaci zdravotně znevýhodněných. Záměrem je sestavit zacílenou pomoc, ale zároveň nezasáhnout pouze několik úzce vymezených skupin, vysvětlil ministr práce Marian Jurečka.

Součástí připravovaného balíčku je zvýšení příspěvku na mobilitu pro osoby se zdravotním znevýhodněním kvůli růstu cen pohonných hmot. Příspěvek v současnosti činí 550 Kč měsíčně. Nově vzroste na 900 Kč měsíčně.

Dále se změny dotknou příspěvků na zvláštní pomůcky. U příspěvku na zdvihací/zvedací plošiny činí v současnosti maximální výše 400 000 Kč. Tato hranice bude navýšena na 500 000 Kč.

Zástupci pacientů, kteří jsou v domácí péči trvale odkázáni na podporu dýchání pomocí plicních ventilátorů, budou mít v souvislosti se zvýšenými náklady na energie nově možnost opakovaně žádat o dávku mimořádné okamžité pomoci.

V případě ztráty očekávaného dítěte od 22. týdne těhotenství dál (případně krátce po narození), budou nově moci čerpat placenou dovolenou i otcové (v současnosti ji mohou využít jen matky), a to prostřednictvím dávky otcovská poporodní péče.

U příspěvku na živobytí v současnosti už existuje samostatná úprava, která umožňuje zvýšení přiznané částky příspěvku na živobytí pro osoby s nákladným dietním stravováním, a to každý měsíc. Nárok na zvýšenou částku příspěvku na živobytí vzniká na základě doporučení příslušného odborného lékaře. Nově se bude jednorázově valorizovat o 9,5 % od letošního října.

V rámci balíčku opatření dojde také ke zvýšení příspěvku na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (OZP). V současnosti je maximální výše příspěvku pro zaměstnavatele na každou zaměstnanou OZP 14 600 Kč měsíčně. Se zpětnou platností od 1. července by se měla tato hranice zvýšit o 600 Kč měsíčně. Na chráněném trhu práce je v současné době zhruba 65 tisíc osob se zdravotním postižením. Jejich počet průběžně roste. Vláda se zavázala aktivně začleňovat OZP do společnosti a na pracovní trh, vysvětluje opatření Jurečka.

(kráceno)

Zdroj: www.mesec.cz/aktuality/opatreni-pro-zdravotne-znevychodne-vyssi-prispevky-i-podpora-zamestnavani/

Žádost o příspěvek na bydlení se výrazně zjednodušila

Od 1. července 2022 mohou uchazeči o příspěvek na bydlení požádat zjednodušeným online formulářem. Vyřízení příspěvku na bydlení se tak má stát administrativně mnohem méně náročné než doposud.

JAKÉ HLAVNÍ ZMĚNY NASTÁVAJÍ U PŘÍSPĚVKU NA BYDLENÍ?

U příspěvku na bydlení nastane hned několik změn. Doposud bylo nutné žádat o příspěvek každoročně, nyní bude stačit podat žádost pouze jedenkrát s platností na dobu neurčitou.

Změna se dotkne i dokládání příjmů domácností, které museli žadatelé prokazovat čtvrtletně. Nově postačí příjmy doložit pouze pololetně. Zároveň končí povinnost rozepisovat jednotlivé položky a předkládání výdajů za pravidelně placené služby (nájemné, energie, odpady, parkovné...).

Veškeré dokumenty, které slouží pro rozhodnutí o nároku na příspěvek, bude možné nahrát online. Nově by pro posuzování nároku měly stačit pouze kopie místo originálních dokumentů.

Současně by také občané neměli dokládat to, co si stát může sám ověřit. Ministerstvo práce a sociálních věcí také na webu vydalo podrobný návod, jak při žádosti o příspěvek na bydlení postupovat a které doklady budou k vyplnění potřeba.

„Zbytečná administrativa by neměla lidi odrazovat. Nabízíme řešení všem, kteří potřebují pomoc. Slíbil jsem důkladnou revizi systému a nyní přicházíme s konkrétním řešením. Jeho součástí je zjednodušení celého procesu a plná digitalizace, tedy podávání žádostí bez nutnosti navštívit pobočku Úřadu práce,“ uvedl v souvislosti s novelizací příspěvku na bydlení Marian Jurečka.

CO JE TO PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ?

Příspěvek na bydlení je jednou z dávek státní sociální podpory. Má za úkol pokrýt jedinci nebo rodině část nákladů souvisejících s bydlením.

Nárok na dávku vznikne žadateli při podání žádosti a lze jej uplatnit i 3 měsíce zpětně. Jak už jsme zmínili v prvním odstavci, žádost již nebudou muset osoby podávat každý rok, ale její platnost se prodlouží na dobu neurčitou.

KDO MŮŽE O PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ ZAŽÁDAT?

Žádost o příspěvek na bydlení může podat jak vlastník bytu, tak nájemce a podnájemce bytu. To, zda bude žadateli příspěvek schválen, záleží na splnění 2 podmínek:

- Náklady na bydlení přesáhnou 30 % (na území Prahy 35 %) rozhodného čistého příjmu jedince či rodiny.
- Těchto 30 % (35 % v Praze) rozhodného čistého příjmu jedince nebo rodiny není vyšší než částka normativních

nákladů (= průměrných nákladů) na bydlení, která se mění každoročně dle nařízení vlády.

Normativní náklady jsou vypočítány dle počtu osob v domácnosti, počtu obyvatel (velikosti bydliště) a toho, zda je o dávku žádáno pro vlastní byt, družstevní, nebo nájemní. Normativní náklady byly v říjnu tohoto roku navýšeny o 2 000 až 4 500 Kč tak, aby reflektovaly prudký nárůst cen za energie. Do rozhodného příjmu se také započítávají příjmy všech členů domácnosti včetně přídatků na děti a rodičovských příspěvků.

JAK SE VYPOČÍTÁ PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ?

Výše měsíčního příspěvku na bydlení se vypočítá jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným čistým příjmem rodiny, který se vynásobí koeficientem 0,30 (pro Prahu platí 0,35).

Jestliže budou skutečné výdaje rodiny na bydlení nižší než ty normativní uvedené v tabulkách, dostane žadatel příspěvek na bydlení ve výši rozdílu mezi skutečnými náklady na bydlení a vynásobeným rozhodným příjmem koeficientem 0,30 (0,35).

(kráceno)

Zdroj: www.finance.cz/542734-jak-zazadat-o-prispevek-na-bydleni/

ZDRAVÍ

Transplantace rohovkového implantátu z prasečí kůže zachraňuje zrak

Rohovkový implantát vyrobený z kolagenu shromážděného z prasečí kůže obnovil zrak u 20 dobrovolníků v přelomové pilotní studii. Po dalších testech se očekává, že bioinženýrský implantát zlepší zrak milionům lidí po celém světě, kteří nyní čekají na obtížné a nákladné transplantace rohovky.

Každoročně je celosvětově jeden milion lidí diagnostikován se slepotou kvůli poškozeným nebo nemocným rohovkám. Lidský zrak může být snadno ohrožen, když

dochází k degeneraci této tenké vnější vrstvy tkáně obklopující oko.

Pokud pacient trpí rohovkovou slepotou, jeho zrak může být obnoven v případě podstoupení transplantace rohovky od lidského dárce. Bohužel, takových dárců není mnoho. To znamená, že se stěží jeden ze 70 pacientů s rohovkovou slepotou dostane na transplantaci. Chirurgický postup může být navíc složitý a nákladný, což zesiluje nedostatečný přístup k tomuto postupu pro obnovení zraku.

Tento nový výzkum se nejprve zaměřil na vývoj rohovkových implantátů, které se nespolehnají na lidskou dárcovskou tkáň. Před více než deseti lety vědci poprvé prokázali, že biosyntetické rohovky jsou účinnou náhradou za rohovky dárců. Tyto dřívější studie však stále spoléhaly na složitý laboratorně vypěstovaný lidský kolagen vytvářený do tvaru rohovky.

Nová studie prokazuje, že stejnou biosyntetickou rohovku lze účinně vyrobit s použitím kolagenu lékařské kvality pocházejícího z prasečí kůže. Nejenže se jedná o levný a udržitelný zdroj kolagenu, ale vylepšené inženýrské techniky znamenají, že tyto implantáty mohou být bezpečně skladovány téměř dva roky, na rozdíl od darovaných lidských rohovek, které podléhají zkáze do dvou týdnů.

Další inovací prezentovanou ve studii je nový chirurgický přístup k implantaci. Namísto nutnosti chirurgického odstranění již existující rohovky pacienta, nechává nová metoda tuto tkáň neporušenou. K zavedení nového implantátu je nutný pouze malý steh.

„Méně invazivní metoda by mohla být provedena ve více nemocnicích, a pomoci tak více lidem,“ říká Neil Lagali, jeden z členů výzkumného týmu. „S naší metodou nemusí chirurg odstraňovat pacientovu tkáň. Místo toho se provede malý řez, kterým se implantát zavede do stávající rohovky.“

Nová studie publikovaná v Nature Biotechnology popisuje výsledky pilotní studie, která testovala implantát na 20 dobrovolnících, z nichž 14 bylo před experimentem zcela slepých. Po dvouletém sledování studie uvádí, že všech 20 dobrovolníků opětovně získalo zrak a nezaznamenalo žádné nežádoucí účinky operace.

Bylo také vidět, že se tkáň neuvěřitelně rychle hojí, k zabránění odmítnutí cizí tkáň bylo potřeba pouze osm týdnů imunosupresivních očních kapek. Současné transplantace rohovky využívající lidskou tkáň často vyžadují několik let imunosupresivní medikace, aby se předešlo odmítnutí nové tkáň. Přestože jsou výsledky neuvěřitelně slibné, je důležité zdůraznit, že pocházejí pouze z předběžné pilotní studie. Než se tento inovativní implantát dostane do světa, bude nutná rozsáhlejší klinická studie. Přesto autoři doufají, že tato práce nakonec povede k levnému a snadnému způsobu, jak opravit poškození rohovky u milionů lidí po celém světě.

Originální publikace: Bioengineered corneal tissue for minimally invasive vision restoration in advanced keratoconus in two clinical cohorts | Nature Biotechnology (IF 68.16).

Zdroj: NewAtlas

www.czechsight.cz/transplantace-rohovkoveho-implantatu-z-prase-ci-kuze-zachranuje-zrak/

V Olomouci vyzkoušeli nový lék proti vzácnému nádoru oka

Zcela novou a vysoce inovativní léčbu melanomu oka užili na začátku září letošního roku jako vůbec první v České republice lékaři Onkologické kliniky Fakultní nemocnice Olomouc. Pacientka se vzácným nádorem cévnatky (pigmentové vrstvy) oka, který postihuje zhruba šest lidí z jednoho milionu, podstoupila léčebnou proceduru pouhé tři a půl měsíce od jejího schválení v tuzemsku. Nová terapie dokáže výrazně utlumit průběh nemoci a prodloužit nemocnému život, její další účinky budou předmětem dalších studií. I v rámci celé Evropy je totiž olomoucká fakultní nemocnice na předních místech v podání této nové léčby.

„Melanom cévnatky oka je vzácným nádorovým onemocněním, jehož diagnostika i léčba jsou značně komplikované. Nádor velmi často metastázuje do jater a kostí a v tomto stádiu je doposud používaná terapie problema-

tická a málo účinná. Nový lék nefunguje na klasickém principu chemoterapie, ale využívá aktivaci buněk imunitního systému, které bez toho nejsou schopny nádorové buňky rozpoznat. Molekula léku se na jedné straně naváže na bílkovinnou složku, která se vyskytuje specificky v nádoru, a na druhé straně váže T-lymfocyty imunitního systému, které přitáhne k nádorové buňce. Buňka T-lymfocytu pak nádorovou buňku cíleně zničí," popisuje princip terapie lékař Onkologické kliniky FN Olomouc prof. MUDr. Martin Klabusay, Ph.D., jenž spolu s přednostou kliniky prof. MUDr. Bohuslavem Melicharem, Ph.D., a primářkou MUDr. Hanou Študentovou, Ph.D., vede tým, který léčbu první vybrané pacientce podává.

Nová léčba vzácného nádoru oka je dlouhodobá a také velmi nákladná, jedna z nejdražších v rámci celé současné onkologie.

„Před jejím prvním podáním jsme museli zajistit financování ze strany zdravotní pojišťovny, což se naštěstí podařilo. Nyní budeme v terapii pokračovat a jsme sami zvědaví na výsledky, protože zatím máme vzhledem k inovativnosti léčby k dispozici jen data z klinických studií. Ty však již prokázaly její účinnost u metastatického typu onemocnění, jehož prognóza je vysoce nepříznivá. Nová terapie život pacientů významně prodlouží," vyzdvihuje primářka MUDr. Hana Študentová, Ph.D. Podávání léku probíhá na klinice jednou týdně a účinnost léčby se hodnotí vždy za tři měsíce.

„Abychom zvládli akutní komplikace této terapie, zejména syndrom uvolnění cytokinů a následnou dušnost a prudký pokles krevního tlaku, které mohou nemocného ohrozit na životě, podávali jsme první tři aplikace za hospitalizace pacientky a monitorování jejího stavu. Od čtvrté aplikace však můžeme volit ambulantní režim," dodává profesor Martin Klabusay a vedle kolegů z týmu děkuje za spolupráci také Lékárně Fakultní nemocnice Olomouc, která nový lék dokázala v krátkém čase zajistit.

Zdroj: www.nasezdravotnictvi.cz/aktualita/onkologove-z-fn-olomouc-podali-jako-prvni-v-cesku-novy-lek-proti-vzacnemu-nadoru-oka/

Změny v očkování

Novela zákona č. 48/1997 Sb. přinesla od ledna 2022 hned několik změn ve fungování systému veřejného zdravotního pojištění. Změny se týkají i očkování proti chřipce, klíšťové encefalitidě, HPV a meningokokům.

Globální pandemie covid-19 poukázala na zranitelnost zejména rizikových skupin populace, význam kolektivní imunity a vyzdvihla důležitost preventivní medicíny.

Z dostupných dat je ovšem patrné, že proočkovanost v České republice v posledních letech postupně klesá v podstatě u všech povinných očkování a také u doporučených.

O to víc vakcinologové vítají změny v očkování, které přináší schválená novela zákona č. 48/1997 Sb.

„Od 1. 1. 2022 se povedlo rozšíření očkovacího kalendáře dospělých. Od 50 let věku bude pojišťovny hrazené očkování proti klíšťové encefalitidě, u zdravotníků proti chřipce a také proti meningokokům ve 14 letech,“ vítal schválení novely na svém twitterovém účtu profesor Roman Chlíbek, předseda České vakcinologické společnosti.

Podívejte se s námi na novinky v očkování od 1. 1. 2022:

CHŘIPKA

Doposud platilo, že očkování proti chřipce měli hrazené z veřejného zdravotnictví lidé nad 65 let věku. Dále pacienti po splenektomii (odstranění sleziny) nebo po transplantaci krvetvorných buněk, pacienti, kteří trpí závažným chronickým farmakologicky řešeným onemocněním srdce a cév, dýchacích cest, ledvin nebo diabetem, a osoby umístěné ve zdravotnických zařízeních dlouhodobé lůžkové péče nebo v domovech pro seniory, v domovech pro osoby se zdravotním postižením nebo v domovech se zvláštním režimem.

Nově mají nárok na hrazené očkování v provedení nejméně ekonomicky náročném také zdravotničtí pracovníci a jiní odborní pracovníci ve zdravotnictví. Lidé starší 65 let budou mít nově možnost nechat se očkovat i dražší vakcínou, pokud ji ministerstvo zdravotnictví zařadí mezi hrazené.

INVAZIVNÍ MENINGOKOKOVÉ INFEKCE

Doposud bylo očkování hrazeno u meningokoka skupiny B, pokud bylo očkování zahájeno do dovršení šestého měsíce věku, a skupiny A, C, W, Y, bylo-li očkování provedeno jednou dávkou v druhém roce života.

Nově budou tato očkování hrazena:

- U meningokoka skupiny B: bude-li zahájeno do dovršení dvanáctého měsíce věku nebo od čtrnácti let až po dovršení patnáctého roku věku.
- U očkování proti meningokokovi skupin A, C, W, Y, bude-li očkování provedeno jednou dávkou od 1 do 2 let nebo od 14 do 15 let věku.

Většina českých pediatrů vítá, že se začne hradit očkování i u adolescentů. Podle jejich odhadů je v současné době proočkovanost v této věkové kohortě 30 %, přičemž povědomí o onemocnění a možnosti očkování je v této věkové kategorii velmi nízké.

K hrazenému očkování může dojít i po uplynutí uvedených lhůt, pokud došlo k odložení aplikace jedné nebo více dávek očkovacích látek z důvodu zdravotního stavu dítěte.

KLÍŠŤOVÁ ENCEFALITIDA

Očkování proti klíšťové encefalitidě bude nově hrazeno z veřejného zdravotnictví všem nad 50 let věku. Doposud si tyto vakcíny museli lidé hradit sami, případně využít nejručnějších bonusů od svých zdravotních pojišťoven.

HPV

Očkování proti lidskému papilomaviru (HPV) mají doposud hrazeno z veřejného zdravotního pojištění dívky a chlapci, je-li očkování zahájeno od dovršení 13. do dovršení 14. roku věku. Za nejméně ekonomicky náročnou variantu je považována očkovací látka Cervarix (bivalentní = chrání proti dvěma typům papilomavirů). Rodiče si nicméně mohou zvolit i další očkovací látky, ale s doplatky (Gardasil čtyřvalentní nebo Gardasil 9).

Od 1. 1. 2022 může být tato vakcína hrazena i dívkám a chlapcům po dovršení 14 let v případě zdravotních komplikací, které neumožní aplikovat vakcínu dříve.

CO BY BYLO DOBRÉ ZMĚNIT DO BUDOUCNA?

„Očkovací kalendář, zejména dětí do jednoho roku věku, nedoznal dlouhodobě žádných změn a s ohledem na to, že přibývá nových vakcín, si myslím, že bude nutné v blízké budoucnosti diskutovat o změnách. Třeba o rozšíření časového úseku mezi jednotlivými vakcínami a stanovení priorit v rámci očkovacího schématu,“ upozorňuje senátorka Alena Dernerová.

(kráceno)

Zdroj: www.novinky.cz/zena/zdravi/clanek/zmeny-v-ockovani-od-noveho-roku-pro-dospivajici-proti-meningokokum-zdarma-a-dal-si-40373848

INFORMACE

Hrdinky?!

Divadelní spolek OUKEJ v brněnské premiéře představil hru s názvem Hrdinky?! Seznamuje diváky se životním příběhem hluchoslepé Helen Kellerové a její učitelky Anne Sullivanové. Helen Kellerová je hrdinkou nejen světa neslyšících, ale také nevidomých. Byla spisovatelkou, aktivistkou, lektorkou a první hluchoslepu osobou, která vystudovala Harvardovu univerzitu. Anne Sullivanová byla její životní průvodkyní a přítelkyní. Než je ale poznal celý svět, byly divokou žačkou a tvrdohlavou učitelkou.

Dvě herečky, z nichž jedna je neslyšící a druhá slyšící, vám prostřednictvím pohybového divadla, výtvarných prvků a v neposlední řadě s využitím českého znakového jazyka ukážou, jak se nevidomá a neslyšící dívka dokázala naučit komunikovat. Představí vám odlišné možnosti dorozumívání, seznámí vás se znakovým jazykem či Braillovým písmem. A třeba vás svou neuvěřitelnou silou vůle také inspirují k překonávání překážek a nepřízně osudu jakéhokoli druhu. Inscenace vznikla na motivy knihy Jindry Jarošové Via lucis.

Hlavní role ztvárnily Veronika Slámová a Šárka Šildová, představení režírovala Zoja Mikotová.

Divadelní spolek OUKEJ realizuje uměleckou divadelní tvorbu neslyšících i slyšících profesionálů. Kromě divadelních představení pro děti, mládež i dospělé také pořádá workshopy dramatické výchovy, podporuje neslyšící děti a jejich rodiny a snaží se zmírňovat a odstraňovat komunikační bariéry mezi neslyšícími a slyšícími za využití divadelních postupů.

Premiéra představení Hrdinky?! se uskutečnila 10. října v Divadle Barka v Brně – Králově Poli. Divadlo už 20 let provozuje brněnská Liga vozíčkářů. Ta si klade za cíl podporovat potenciál v lidech s postižením, aby mohli žít dle svých představ. Na prknech Barky se realizují amatérské i poloprofesionální soubory, integrované soubory, kde hrají či tančí zdraví i lidé s postižením, odehrávají se tu přednášky, koncerty, festivaly v několika jazycích apod.

Zdroj: www.ds-oukej.cz, www.divadlobarka.cz

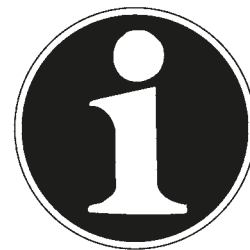
Mobilní audio hra od Kikiriki Games

Nevidomí lidé často v chytrých telefonech nenajdou aplikace určené pro zábavu, protože herní studia přístupnost pro ně opomíjejí. Bezbariérové české herní studio Kikiriki Games proto představuje novou hru To the Dragon Cave, která je zpracována tak, aby se hráč musel orientovat jen sluchem. Vše je vyjádřeno pouze prostorovým audiem a zvukovými efekty. Hra není určena ale pouze pro nevidomé.

„Díky grafickému rozhraní si hru To the Dragon Cave mohou zahrát i vidící hráči a třeba si tak i vyzkoušet, jaké to je, když se člověk nemůže spolehnout na zrak,“ vysvětluje nevidomá spoluautorka hry Jana Kuklová.

Bezbariérovost má ale v případě Kikiriki Games ještě větší přesah. Miloš a Jana Kuklovi usilují o to, aby se na vývoji herních titulů z dílny Kikiriki Games podíleli také lidé se zrakovým handicapem.

„Nelíbilo se mi, že zatímco mně jako vidícímu hráči se nabízí nepřeborné množství video her, nevidomí lidé jsou

v naprosto odlišné situaci. Herních titulů, které by si mohli zahrát, je na trhu žalostný nedostatek. Proto jsme se společně s mojí nevidomou manželkou rozhodli založit Kikiriki Games. Naším přáním je, aby i lidé se zrakovým handicapem měli možnost se odreagovat a pobavit u mobilních her," popisuje svoji motivaci zakladatel bezbariérového herního studia Miloš Kukla.

Na hře To the Dragon Cave pracovali i další nevidomí lidé jako překladatelé do cizích jazyků nebo nevidomý zvukař. Za to získali ocenění od společnosti Vodafone, která bezbariérové herní studio vybrala mezi pět podpořených projektů 9. ročníku programu Laboratoř Nadace Vodafone.

Na přelomu dubna a května vyšla hra v češtině, ale k dispozici je i např. anglická, německá či polská mutace. Mobilní audio střílečka To the Dragon Cave je dostupná jak pro iPhone, tak také pro mobilní telefony s Androidem.

(upraveno, kráceno)

Zdroj: <https://dotekomanie.cz/2022/04/nove-ceske-studio-kikiriki-gameschysta-strilecku-pro-nevidome-to-the-dragon-cave/>, <https://tothedragoncave.com>

CENA HIERONYMA LORMA 2022

Štěstí

Ku konci cesty své zvolna se blíží,
udolán životem i zemskou tíží.
Zvečera ulehnout na lůžko chudé
kolikrát ještě mu dopřáno bude?

Životem znavený do snů se noří,
plamínek života ještě v něm hoří.
Každou noc poctivě svoje sny sčítá,
ráno pak nový den s vděčností vítá.

Spočítal všechny své prohry a pády,
všechno všem odpustil, spory i vády.
Teď už jen vzpomíná na lidi milé
i na své radostně prožité chvíle.
Všechno, co prožil, to bylo a není,
každíčký nový den v sen se též změní.
Až tady nebude, zůstanou zvěsti.
Že tu byl na světě, velké měl štěstí.

František Hynek

*1. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie POEZIE
2. místo CENA VEŘEJNOSTI, kategorie POEZIE
CENA HIERONYMA LORMA 2022*

Dětský sen

Ze spánku mne probudila omamná vůně jehličí. Můj nos ucítil pronikavou nasládlou vůni cukroví. Náhle jsem si uvědomil, že je Štědrý den. Radostně jsem vyskočil z postele a běžel jsem se podívat na zasněženou krajinu. Nečekaná třpytivá záře mě prudce oslnila. Rychle jsem zavřel oči a uskočil jsem od okna. Když jsem je po chvíli otevřel, zjistil jsem, že vidím. Neviděl jsem už mlhavě, ale pěkně zaostřeně.

Štěstím a radostí jsem začal výskat. Moje hlasité radování probudilo maminku, která nechápala, co se stalo. Pověděl jsem jí tu radostnou novinu a ona se začala radovat se mnou. Splnil se mi můj nejtoužebnější sen. Konečně jsem mohl rozeznávat věci kolem sebe. Nádherné Vánoce mohly začít. Budu je prožívat jako nikdy předtím. Neudržel jsem svou zvědavost a běžel jsem se podívat na vánoční stromeček. Konečně jsem mohl vidět krásnou hvězdu na špičce stromku. Nikdy předtím jsem tam nedohlédl.

Když jsem si kromě stromečku prohlédl i celý obývací pokoj s vánoční výzdobou, běžel jsem se obléci do svátečního. Maminka mezitím připravovala snídani. Musel jsem ji odmítnout, protože jsem chtěl vidět zlaté prasátko. A tak moji porci zbaštil pes Grif. Celým bytem voněly různé pochoutky. Aby Grifa nehonila mlsná, šel jsem ho raději vyvenčit. Byl jsem zvědavý na tu nádhernou zasněženou krajinu.

Byla to nádhera, kterou jsem ještě nikdy neviděl. Začali jsme s Grifem v té bílé peřině dovádět. Když jsme se celý promoklí a zmrzlí vrátili domů, maminka už měla nachystané čokoládové figurky a ozdoby na stromeček. Zálibně jsem si každou figurku prohlížel. Hlad už mě trápil. Při pomýšlení na zlaté prasátko mě ale hlad přešel. Spolu s blickami, vůní purpury a koledami tu bylo nádherně. Zapálil jsem si i prskavku.

Abych zapomněl na hlad, šel jsem sledovat pohádky. Poprvé ve svém životě jsem nemusel sedět blízko obrazovky, ale mohl jsem sledovat nádherné pohádky z křesla. Byla to nádhera. Viděl jsem všechno krásně a barevně. Bytem se začala linout vůně smaženého kapra. V tu chvíli jsem si uvědomil, že pod stromečkem by nás měly čekat dárky. Z

té velké radosti, že jsem začal vidět, jsem na dárky úplně zapomněl. Tento velký dar pro moje oči by mi úplně stačil. Ale i přesto jsem byl najednou zvědav. Grif zaštěkal a mamka zvala k večeři. Marně jsem hledal zlaté prasátko. Večeře byla báječná. Grif prasátko nehledal a s chutí se pustil do své misky s rybí polévkou. Ochutnali jsme všechny dobroty, co byly na stole, a najednou jsem uslyšel zvoneček.

Ovládla mě zvědavost. Pod zářícím stromečkem bylo plno dárků. Grif okamžitě našel ten svůj – voňavou kost – a skryl se pod stůl. Přes několik drobností jsem se dostal k obrovské krabici. Když jsem dárek uviděl rozbalený, málem jsem omdlel radostí. Byly to klávesy, po kterých jsem už tři roky toužil.

Mamka mi je pomohla zapojit a já jsem na ně radostně začal hrát. Hrál jsem pro maminku a Grifa a všechny, které znám. Hrál jsem všem lidem a zvláště těm, kteří byli na Vánoce sami a byli smutní. Hrál jsem všem lidem, kteří nedostali na Vánoce dar vidění. Naplněn hudbou jsem se propadal někam do tmy.

Najednou jsem ucítil vůni jehličí a pronikavou nasládlou vůni vánočního cukroví. Neodvažoval jsem se otevřít oči. Po chvíli jsem je však otevřel a s hrůzou jsem zjistil, že vidím přesně tak jako den předtím. Náhle jsem si uvědomil, že je Štědrý den. Vše, co jsem prožil, byl bohužel jen přenádherný sen. Vánoce, které jsem prožil ve snu, byly jako z pohádky. Takové bych chtěl jednou doopravdy prožít.

Martin Hrtús

*1. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie PRÓZA
CENA HIERONYMA LORMA 2022*

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Olga, můj svět

Nevidomá a neslyšící Olga si na filmovém plátně dotančila na vrchol. Výjimečný filmový projekt s názvem Olga, můj svět, který vznikl v produkci divadelního souboru Taška Kladno, jenž se dlouhodobě věnuje podpoře umění lidí s mentálním a kombinovaným postižením, získal na letošním mezinárodním filmovém festivalu Mental Power Prague Film Festival hlavní cenu za nejlepší film.

Talentovaná herečka, tanečnice a výtvarnice Olga Sarköziová v patnáctiminutovém snímku Olga, můj svět tančí s profesionálním tanečníkem v opravdovém divadle, a to přestože je od narození hluchoněmá a navíc postupem času ztrácí zrak. Vznik filmu o neslyšící a němé ženě ztrácející zrak, která miluje tanec, finančně podpořilo i statutární město Kladno.

„Olina je již několik let stálou členkou našeho souboru a tímto projektem jsme jí splnili její velký sen. Nápad vznikl v Tašce již dříve, do pohybu se ale dal v roce 2020 bezprostředně poté, co jsme dotočili náš předešlý film Čert a Káča v řetízkové šatně Hornického skanzenu Mayrau ve Vinařicích. Jeho režisérka Martina Frejová Krátká prohlásila: „Tak, teď necháme Olinku zatančit,“ vzpomíná Václav Rudovský, principál Tašky Kladno.

Film je možné zhlédnout na profilu Tašky Kladno na YouTube. Olina točila se členem baletu Národního divadla v Praze Markem Svobodníkem. „Je zvláštní, že Olinka tančí na hudbu správně, zkrátka ji slyší asi jinak, vnitřně. Tanečník se k ní postavil, pustili jsme hudbu a oni tančili. Nebyla žádná připravená choreografie, jde čistě o souznění, neuvěřitelný zážitek. Film ukazuje Olinčin hendikep přirozeně, srozumitelně pro všechny generace i národnosti,“ popisuje dále natáčení principál Tašky.

(kráceno)

Zdroj: <https://kamelot.cz/olga-zvitezila-gratulujeme-kladno/>

ZE SVĚTA

Ve slovenském Zrakáči hrají nevidomí a slabozrací herci

Herci na pódiu sehrávají scény z vlastního života, tančí nebo hrají na hudební nástroje. Vedou vášnivé dialogy a v jednu chvíli dokonce letí vzduchem židle. Na první pohled jde o běžné divadelní představení. Slovenský soubor Zrakáč ale běžný rozhodně není. Část účinkujících vůbec nevidí, další se na jevišti kvůli částečné ztrátě zraku orientují jen podle zvuků a světla.

U zrodu představení „Jste mezi námi“ stály běžné otázky, kterým nevidomí čelí stále dokola. Hned v první scéně se žena snaží přesvědčit ochranku před vstupem do klubu, že není opilá, že akorát nevidí. Vyhazovač jí to odmítá uvěřit.

CHOVEJTE SE K NÁM JAKO K LIDEM

Šestice přehrává situace, které se jim nebo jejich známým skutečně staly. Přestože hra má diváka vzdělávat, je plná humoru a diváci nespouští z herců oči.

Poselství je zřejmé: ne každý člověk s bílou holí je ztracený a potřebuje pomoc, v rozhovoru s nevidomými se není třeba vyhýbat výrazům typu „na viděnou“ nebo „brzy se uvidíme“.

„Lidé by se k nám měli chovat jako k lidem. Ne jako k slabomyslným a nesvéprávným, ale jako k lidem. A nezapomívat se tím, co ve své podstatě ten jednoduchý pozdrav na viděnou znamená. Je to jen pozdrav,“ shrnuje herečka Martina Lužáková.

VE STŘEDNÍ EVROPĚ JEDINEČNÉ

Bratislavské Divadlo Zrakáč pro nevidomé a slabozraké herce vzniklo jako první svého druhu ve střední Evropě už v roce 2010, z iniciativy režiséra Jozefa Pražmáriho, který sám přišel o podstatnou část zraku.

Soubor odehrál „Romea a Julii“, několik komedií i autorskou hru „Vztahovačky“. Představení „Jste mezi námi“ je jeho první hra věnovaná tématu nevidomých.

„Toto představení je asi víceméně to, co divák očekává,

když se dozví, že jde na divadlo slabozrakých a nevidomých herců, protože se v představení opravdu řeší to téma. Ale například minulé představení ‚Vztahovačky‘, které jsme uvedli, bylo celé o tom, že jsme hráli vidící lidi. Byl to úplně jiný příběh a s tímto tématem to nemělo nic společného. A to mi na tom vlastně přišlo krásné,“ říká Martin Bednár, jediný z šestice herců bez zrakové bariéry.

ZKOUŠKY I ORIENTACE NA JEVIŠTI JSOU JINÉ

Nevidomí herci musí na zkoušky chodit už s naučným textem, mít scénář v ruce nestačí. Zvládnout je třeba také orientaci na pódiu, prozrazuje herec Stanislav Sokol: „Funguje různé krokování. Lidé, kteří mají zbytky zraku, se pohybují podle pozice světelných objektů, reflektorů. Také velmi pomáhá struktura jeviště. To většinou má nějaké desky, na těch jsou spojnice, což může být vodící linie pro toho člověka.“ Zahraniční soubory prý využívají i při zemi napnutá vodící lanka. Pro herce má působení v divadle i terapeutický rozměr. „Humor, který v té hře je, a fakt, že si umíme sami ze sebe udělat legraci, nám pomáhá, abychom zvládali i situace, které nás čekají nebo které jsme nedokázali ještě zpracovat humorem, ale časem je zpracujeme,“ říká Martina Lužáková. Už několik sezón působí Zrakáč na prknech Slovenského národního divadla. V listopadu představí společně s jeho hereckými hvězdami novou hru.

Ladislav Novák, Adéla Kalibová

Zdroj: www.radiozurnal.rozhlas.cz/podobne-divadlo-v-cesku-nenajdete-ve-slovenskem-zrakaci-hraji-nevidomi-a-8803441

Evropský kemp pro hluchoslepé

Evropská unie hluchoslepých (EDbU) zorganizovala ve dnech 17. až 26. června 2022 v Belgii první evropský kemp pro hluchoslepé. Celkem se kempu zúčastnilo 15 států. Z České republiky se přihlásili dva zájemci s hluchoslepotou, a to Barbora Flusserová a Zdeněk Kučera. Navíc se povedlo sehnat tři asistenty, kteří jeli na kemp jako

dobrovolníci. Začátek kempu se konal v Dworpu a poté pokračoval v Bruselu.

Program EDbU Youth Camp 2022 byl velmi bohatý, časopis UNIE píše, že se konaly workshopy a přednášky na téma komunikace, vedení, posílení a diskriminace. Dále byl program bohatý také kulturou – letní noc, zábavné hry, kulturní večery apod. Tématem kempu bylo: „Hluchoslepý? No a co!“

Hlavní téma kempu mělo za cíl pomoci lidem s hluchoslepotou ztotožnit se s handicapem, sdílení zkušeností, uvědomění si svého potenciálu a co mohou zvládnout sami. Většina účastníků měla Usherův syndrom, což znamená kombinované postižení sluchu i zraku s progresivním průběhem.

Účastníci kempu měli možnost seznámit se s novým způsobem dorozumívání, tzv. protaktilní komunikací. Protaktilní komunikace neboli protaktil je odlišná od taktilního znakového jazyka. Je zatím v počátcích a začíná se šířit po světě. V protaktilu sledujete pohyb rukou, zápěstí, loktů, paží, ramen i horní části zad, a pokud sedíte, tak se počítají i kolena a stehna. Například rychlé poklepání na tělo účastníka znamená „ano“. Nebo naopak opakovaný sbíhavý pohyb směrem vzhůru znamená „ne“. A rychlý pohyb tam a zpět („kartáčový“) znamená smích.

Zdroj: www.tichezpravy.cz/hluchoslepy-a-co-jako/

VZKAZY MOUDRÝCH

„Ať mír dál zůstává s touto krajinou.
Zloba, závist, zášť, strach a svár, ty ať pominou.
Ať už pominou!“

Petr Rada

(7. 4. 1932 Praha – 19. 4. 2007 Praha)

český písňový textař a básník; pro zpěvačku Martu Kubišovou vytvořil text písně „Modlitba pro Martu“, jehož úryvek je výše citován

RECEPT

Sněhové kroužky

Historie vánočního cukroví by měla sahat přibližně do 16. století... Dřívější podobou cukroví byly figurky z ovoce, které děti poté, co si s nimi pohrají, měly sníst. Cukroví v historii mělo i ochrannářskou funkci, kdy mělo chránit rodinu a celé hospodářství před temnými silami. Typickým příkladem je cukroví v podobě vykrajovaných zvířat. Cukroví ve tvaru kruhu bylo symbolem slunce a věšelo se na domy či ovocné stromy. Cukroví se mělo dle tradice péct pouze z mouky z vlastní úrody, to symbolizovalo to, aby v příštím roce přišla také vysoká úroda. Těsto se z rukou mělo otírat o stromy a zbylá voda z těsta se lila do krmení hovězího dobytka, aby nadále dobře dožil. Říká Wikipedia.

Teď už víme, vášniví kuchařici, co všechno o cukroví nevíme. Nu, hlavně že nám chutná. A voní, puse lahodí a v bříšku zvoní, cpeme se jím letos stejně jako vloni a sotva se posuneme o slepičí krok, těšíme se na něj zas napřesrok. Co si tedy ušoulíme letos? No přece sněhové kroužky!

Na 20–30 porcí (dle velikosti kroužků) potřebujeme:
4 bílky, 50 g mléčné čokoládové polevy, 200 g cukru krystal, 100 g moučkového cukru, lžíci citronové šťávy

Bílky vyšleháme ve vodní lázni s polovinou krystalu dotuha, odstavíme z plotny a jemně do nich vmícháme zbytek krystalu a šťávu z citronu. Až je hotovo, zašleháme i moučkový cukr. Vyložíme plech pečicím papírem, do cukrářského sáčku (nebo i do pevného igelitového pytlíku s ustřiženým rožkem) nacpeme hmotu a na plech stříkáme kolečka. Trouba už je rozehrátá na 120 °C, tak šup s plechem do trouby asi na 50 minut. A teď pozor – troubu vypnout, pootevřít dvířka, vše v ní ponechat a sušit až do úplného vychladnutí! Řádně vychladlé kroužky pocákáme rozpuštěnou čokoládovou polevou (jsou skvělé i bez čokiny).

A teď už hupky dupky do křesílka, pustit Doteky ve zvuku a cpát se! Tentokrát i malinko mlaskat povoleno 😊.

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Zima, číslo 113. Vychází čtvrtletně.

Uzávěrka příspěvků do čísla Doteky 114/Jaro 2023: 15. 2. 2023

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (šéfredaktorka), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka),

Mgr. Hana Dvořáková (metodik-fundraiser)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 314 012

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Stáňa Laňková, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokřčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 100 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky,

Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 3 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze a Brně. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz.

Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000